



11.2.2010

180/05/2009

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto

Oikeusministeriön lausuntopyyntö OM 13/42/2009 sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttaminen

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto 180/05/2009

Pyydettyä lausuntonaan liikenne- ja viestintäministeriö esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Yleistä:

Sähköisestä asioinnista annettu laki (13/2003) on yleislaki, joka koskee lähtökohtaisesti kaikkea sähköistä asiointia viranomaisissa teknologianeutraalilla tavalla. Lausunnoilla olevan lain muutosesityksen yleisperustelujen ja jopa pykäliin tehtävien muutosten perusteella näyttää siltä, että tätä peruslähtökohtaa oltaisiin muuttamassa. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että tällainen kehityssuunta ei ole toivottava.

Yleisesti säädettyä asioista, joissa on tietojärjestelmiin tai muuhun tietotekniikkaan liittyvä ulottuvuus, tulisi lähteä käyttäjän tarpeista eikä teknologioista. Jo käytössä olevien järjestelmien käyttö tulisi mahdollisuuksien mukaan tehdä edelleen mahdolliseksi. Missään tapauksessa julkishallinnon ei tulisi luoda uusia järjestelmiä ja käyttötarpeita niille. Tällainen menettely ei ole kustannusmielessä järkevää, eikä myöskään helpota kansalaisten toimintaa.

Lausunnolla olevan lakiluonnoksen yleisperusteluissa korostetaan asiointitiliä. Perusteluista ja myös pykälätekstistä saattaa saada sellaisen kuvan, että asiointitili pyritään tekemään sähköisen asiointin ainoaksi tai ainakin suositeltavaksi käyttötavaksi. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että toistaiseksi asiointitiliä ei ole vielä olemassa. Jatkossakin se voi olla ainoastaan yksi asiointikanava muiden joukossa. Talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa linjattiin marraskuussa 2009, että asiointitilin rinnalla kansalaisilla ja viranomaisilla tulee säilyä yhtäläinen vapaus valita itselleen sopivin sähköisen asiointin ympäristö. Ministerivaliokunta totesi, että sähköistä asiointia kehittävän hallinnon on tänä keskeisenä periaatteena siten tuettava kaikkia käyttäjän ja viranomaisen soveltuvaksi katsomia sähköisiä asiointikanavia tasaveroisina asiointitilin kanssa. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että tämä seikka tulisi tehdä selväksi lakiesityksen yleisperusteluissa.

Pykäläkohtaiset kommentit:

6 § 2 momentti:

Säännöksen käytännön käyttötilanteet jäävät epäselviksi. Samoin epäselväksi jää, millä tavalla käyttökatkoksista tiedotettaisiin ja kenelle.

18 § 1 momentti:

- Sähköistä asiointia ei tule vaikeuttaa edellyttämällä nimenomaista suostumusta. Kun asianosaisen ilmoittaa tietyn tavan, jolla asiakirja voidaan antaa hänelle tiedoksi, voidaan hänen olettaa samalla suostuneen sähköisen tiedoksi antamisen käyttöön. Tämä voimassa olevan säännöksen tila tulee säilyttää.
- Ehdotetun momentin käyttämä ilmaus "...ja viranomaisen tarjoamalla tavalla..." herättää epäilyksen siitä, että jatkossa pyritäisiin pakottamaan kansalaiset tiettyjen järjestelmien (=asiointitili) käyttöön. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, vaan viranomaisen tulee sallia jatkossakin yleisesti käytössä olevien järjestelmien käyttö, kuten nykyäänkin. Samalla voidaan kuitenkin huomioida se lain yleinen lähtökohta, että viranomaisen, jolla on tarvittavat tekniset, taloudelliset ja muut valmiudet, on tarjottava sähköistä asiointia niiden muodostamisessa rajoissa, eikä sen enempää
- Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa, että 18 § 1 mom. muutettaisiin kuuluvaksi seuraavasti: "Asiakirja voidaan antaa tiedoksi asianomaiselle hänen ilmoittamallaan yleisesti käytössä olevalla tavalla."

18 § uusi 2 momentti:

- Jälkimmäisestä virkkeestä ei selviä, kuinka tieto lähettämispäivästä on annettava. Selvää on, että asiakirjan päivä voi olla eri kuin viestin lähettämispäivä. Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa, että 18 § 2 mom. muutettaisiin kuuluvaksi seuraavasti: "Tiedoksisääntöä katsotaan tapahtuneen silloin, kun sähköinen viesti on lähetetty, jollei muuta näytetä. Lähettämispäivän on käytävä selkeästi ilmi viestistä."

19 § 1 momentti:

- Voimassa olevan 18 §:n 1 momentin perusteluista käy ilmi, että kyseisessä momentissa tarkoitettu suostumus on nimenomainen, ja että se voi olla joko yksittäistä tapausta varten annettu tai yleinen. Pykälän loppuosan yhteys tiettyyn päätökseen ja sitä koskevan tiedon antamiseen ei kuitenkaan ole selvä sen paremmin nykyisessä kuin aiotussakaan muotoilussa. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että momentti tulisi jakaa kahtia siten, että 1 momentissa käsiteltäisiin ainoastaan suostumus ja 2 momentissa yksittäistapauksessa annettavaa päätöstä koskeva tieto siitä, että se on noudettavissa. Koska päätös joka tapauksessa toimitetaan viranomaisen järjestelmään, säännöksen vanhahtava viittaus telekopioon tai muuhun vastaavaan voitaisiin poistaa.
- Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa, että 19 § 1 mom. kuuluisi seuraavasti: "Päätös, joka hallintolain tai muun lain mukaan toimitetaan postitse saantitodistusta vastaan tai muuten todisteellisesti, voidaan asianosaisen [nimenomaisella] suostumuksella antaa tiedoksi myös sähköisesti."
- Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa, että 19 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, joka kuuluisi seuraavasti: "Viranomaisen on ilmoitettava, että asianomaiselle annettu päätös on asianosaisen tai tämän edustajan noudettavissa viranomaisen osoittamasta sähköisestä järjestelmästä." Perusteluihin tulisi lisäksi lisätä teksti, josta kävisi ilmi, että kyseessä ei ole yksi ainoa mahdollinen järjestelmä, vaan niitä voi olla useampia. Toisin sanoen, nykytilaa "...viranomaisen osoittamalta palvelimelta, tietokannasta tai muusta tiedostosta" ei ole tarkoitus muuttaa.

19 § 3 mom. (lausuntoluonnoksen 2 mom.):

- Lausuntoversiossa ei ole lainkaan otettu huomioon sitä, että kyseinen momentti on muutettu lailla 618/2009, joka tuli voimaan 1.9.2009. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että

momentti tulisi säilyttää muutetussa eli voimassa olevassa muodossaan. Lausuntoversiossa esitetty muotoilu jättää asian liian avoimeksi. Voimassa oleva momentti kuuluu seuraavasti: "Asianosaisen tai tämän edustajan on tunnistauduttava päätöstä noutaessaan. Tunnistautumisessa voidaan käyttää vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa tarkoitettua tunnistusvälinettä tai laatuvarmennetta tai muuta tunnistautumistekniikkaa, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen."

19 § 4 mom. (lausuntoluonnoksen 3 mom.)

- Säännökseen on lisätty vaatimus siitä, että asianosaiselle on annettava tieto noutopäivästä. Ajatus lienee se, että asianosainen saisi fyysistä maailmaa vastaavan "oman kappaleensa tiedoksisaantitodistuksesta". Ajatus on sinänsä kannatettava, mutta joko säännöksestä tai sen perusteluista olisi syytä käydä ilmi, kuinka tämä käytännössä tapahtuisi.
- Perusteluista tulisi käydä lisäksi ilmi vastaavalla tavalla kuin liikenne- ja viestintäministeriön ehdottaman 2 momentin osalta, että viranomaisen osoittamalla sähköisellä järjestelmällä ei tarkoiteta yhtä ainoaa oikeaa järjestelmää, vaan niitä voi olla erilaisia.

Viestintäministeri



Suvi Lindén

Neuvotteleva virkamies



Kirsi Miettinen